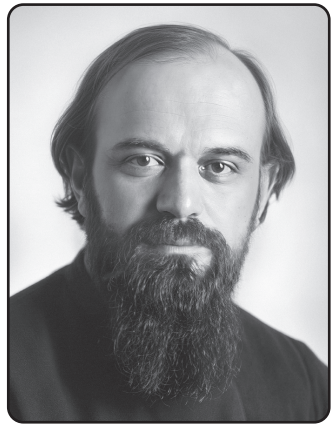

Република Србија
Министарство културе

Traducerea acestei cărți a fost finanțată de
Ministerul Culturii din Republica Serbia

SFÂNTUL **NICOLAE**
VELIMIROVICI
EPISCOPUL OHRIDEI ȘI JICEI

PREDICI LA POALELE MUNTELUI

traducere din limba sârbă de
IONUȚ și SLADJANA GURGU

PREDANIA

PREFAȚĂ

Hristos a predicat pe munte, /cf. Matei 5-7/ eu mă încumet să predic doar la poalele muntelui. Hristos cel nevăzut stă și astăzi pe munte, adică la înălțime, și predică oamenilor prin Evanghelia Sa și prin Duhul Său; iar eu stau la poalele muntelui, iau aminte la glasul lui Hristos și vorbesc fraților mei, care se află împreună cu mine la șes.

Hristos a vorbit cu autoritate, eu vorbesc fără autoritate. Toată autoritatea mea este în mine, nu în afara mea; nu în obârșia mea, nici în rangul meu, nici în vreo misiune a mea, ci în credința cu care trăiesc și în dragostea cu care îmi împărtășesc credința fraților mei. Eu doar vă înfățișez credința mea; nu o impun nimănui. Oare va primi cineva credința mea? Dacă niciun om nu o va primi, voi rămâne singur la poalele muntelui – singur cu credința mea. Dar de o asemenea singurătate nu mă tem. Nu mă tem de singurătatea fără oameni; mă tem de o singurătate mai pustie – mă tem de singurătatea fără credință.

Mi-aș dori ca această credință să fie primită de toți cei care au simțit singurătatea fără credință sau golul

vieții fără credință. Și nu mi-aș dori aceasta fiindcă credința mea ar deveni mai slăvită prin mulțimea celor ce o urmează, ci pentru că, prin ea, cei ce o urmează ar deveni mai slăviți în viața lor și în moartea lor. Nu-mi pasă de cinstirea credinței, ci de cinstirea oamenilor. Credința nu este țelul, ci imboldul vieții. Nu există credință de dragul credinței și nici de dragul lui Dumnezeu, ci de dragul oamenilor. Prin credința lor, oamenii se pot face mai mari și mai slăviți doar pe ei înșiși, nu pe Dumnezeu. Înaintea măreției lui Dumnezeu, credința și necredința oamenilor sunt deopotrivă de neînsemnate. Dumnezeu voiește ca oamenii să creadă nu pentru măreția Lui, ci pentru a lor.

Dumnezeu *nu crede* nimic; Dumnezeu *știe* totul. Omul care nu crede nimic trebuie ori să știe totul, ori să-și închipuie că știe totul. Omul care ar ști totul – și un asemenea om nu există – ar fi asemenea lui Dumnezeu. Omul care își închipuie că știe totul – și asemenea oameni sunt mulți – se află mai jos decât cel care nu știe nimic. Cel ce își sprijină credința prin cunoaștere și își desăvârșește cunoașterea prin credință a dezlegat, de fapt, *problema credinței și a cunoașterii*. Orice altă dezlegare, insuflată adesea de trufie ori de neștiință, face și mai înalt și mai apăsător muntele tainelor și al ghicitorilor sub care omul își petrece viața.

Sub muntele tainelor și al ghicitorilor lumii ne aflăm noi, cei din veacul al douăzecilea după Hristos, la fel cum se aflau și cei din veacul al douăzecilea înainte de

Hristos. Și în vremea noastră, ca și în toate epocile de cugetare din trecut, se aud suspinele îndoielii și ale neputinței:

O, dezlegați-mi ghicitoarea vieții,
Această chinuitoare și străveche ghicitoare!
Spuneți-mi: ce este omul?
De unde a venit? Încotro merge?
Cine locuiește acolo sus, pe stelele cele de aur?

H. Heine, *Întrebările*

Să fi făcut omenirea în patru mii de ani și patru mii de pași înainte – ce înseamnă aceasta în fața muntelui uriaș al tainelor care se întinde dincolo de Sirius și dincolo de toate numerele noastre? În sine, nimic. Dar este de ajuns pentru a face credința și mai trebuincioasă, pentru a o adânci, a o înălța și a-i da aripi. Este adevărat: aripile credinței sunt adesea asemenea aripilor lui Icar. După cum aripile lui Icar s-au topit din pricina apropierii de soare, tot astfel și aripile credinței se topesc adesea sub dogoarea îndoielii. Dar ce anume nu a topit și nu a ros îndoiala? Ea nu a cruțat nici măcar cunoașterea. Pozitiviștii englezi (J. S. Mill), care au prețuit mai mult decât oricine cunoașterea pozitivă, s-au îndoit de ea mai mult decât oricine.

Credința care este doar teorie, credința noțiunilor și a silogismelor, are întotdeauna aripi de Icar și este întotdeauna expusă îndoielii. Însă credința care a devenit parte nedespărțită a vieții lăuntrice, care cârmuiește

toate imboldurile și toate faptele omului, credința cu care se trăiește – o asemenea credință are aripi mai bune decât cele ale lui Icar; de o asemenea credință îndoiala nu se atinge. Cu o asemenea credință omul poate zbura sus, foarte sus, pe muntele unde este Hristos; și cu o asemenea credință poate rămâne erou chiar și la poalele muntelui tainelor și al ghicitorilor vieții, plin de curaj și de fericită pace lăuntrică. O astfel de credință țin să o pun înainte fraților mei la poalele muntelui.

Oare va primi cineva credința mea? Sau voi rămâne singur – singur cu credința mea? De o asemenea singurătate nu mă tem. Nu mă tem de singurătatea fără oameni; mă tem de singurătatea fără credință, căci aceasta este cea mai pustie și mai chinuitoare singurătate de care pot avea parte micii locuitori de la poalele muntelui.

N. V.

DESPRE IOAN ȘI IRODIADA

„Iată Eu trimit îngerul Meu înaintea feței Tale, care va pregăti calea Ta." /Marcu 1, 2/

„Toți îl socotesc pe Ioan de prooroc." /Matei 21, 26/

„Iar ea, îndemnată fiind de mama sa, a zis: Dă-mi, aici pe tipsie, capul lui Ioan Botezătorul." /Matei 14, 8/

„De ce privești împrejurul tău?
Nu aici este locul odihnei tale."
De imitatione Christi, lib. II, cap. I, 4.

Omenirea este un cuvânt trufaș, fraților, însă, privită de pe munte, omenirea nu se vede. Se vede ceața și se văd norii, dar omenirea nu se vede. Se văd întunecatele întinderi ale pădurilor și rețeaua neregulat țesută a câmpurilor și a țarinilor, dar omenirea nu se vede. Prin ceață se întrezăresc și marile orașe, asemenea unor bălți de culoare cenușie revărsate pe pământ, și se întrezăresc râurile și drumurile asemenea unor fire albe și șerpuite, dar omenirea nu se întrezărește. Nu se văd palatele împărătești, nici parlamentele, nici templele; nu se văd nici muștele care zboară peste aceste înfăptuiri ale trufiei omenești; nu se văd nici vrăbiile care zboară

deasupra mușteloor, nici vulturii care zboară deasupra vrăbiilor. Se vede doar sus puțină culoare albastră, pe care oamenii o numesc cer, și jos puțină culoare cenușie, pe care oamenii o numesc pământ, iar între acestea două ceva pe care oamenii nu-l numesc nicicum. Privitorului aflat pe munte i se ostenesc, în cele din urmă, ochii căutând în valea de dedesubt omenirea; atunci își închide ochii, își întinde buzele într-un zâmbet cinic și își șoptește sieși: „Omenirea este doar un cuvânt trufaș!" Și, cu ochii închiși, începe să asculte, doar-doar va auzi această omenire.

Omenirea este un cuvânt trufaș, fraților, însă, ascultată de pe munte, omenirea nu se aude. Se aude vântul și se aude pădurea, dar omenirea nu se aude. Omenirea petrece în vale, dar din ospățul ei niciun glas nu urcă până la munte; omenirea plânge și suspină în vale, dar plânsul și suspinul ei nu se înalță mai sus de zborul vrăbiilor; omenirea poartă războaie în vale, însă vuietul războaielor ei nu ajunge nici măcar până acolo unde ajung vulturii. Omenirea se însoară și se mărită în vale, în sunet de clopote și împușcături, și își aclamă zgomotos eroii și organizează manifestații împotriva tiranilor, dar glasurile tuturor acestora mai degrabă obosesc și mor decât ajung la munte. Iar ascultătorul care, pe munte fiind, își ține urechea lipită de pământ, doar-doar va auzi ceva din omenirea aflată în vale, se ridică în cele din urmă și își spune cu glas tare: „În zadar privesc spre un mormânt pustiu și aștept să aud din el vreun glas.

Omenirea este un cuvânt trufaș și nimic mai mult.” Nevăzută și neauzită de la înălțime, omenirea trăiește și moare în adâncile văi ale vieții și deopotrivă nu poate fi nici văzută, nici auzită, nici când este vie, nici când este moartă.

Totuși, fraților, în această omenire, care nu se vede de pe munte doar pentru că ochii noștri nu o pot vedea și nu se aude doar pentru că urechile noastre nu o pot auzi, în această omenire se petrec drame care nu pot rămâne neobservate la nicio înălțime a spațiului și la nicio depărtare a timpului pentru Acela care vede de pe munte la fel ca din vale și care aude de departe la fel ca de aproape, adică pentru Acela pentru care se și petrec toate aceste drame în omenire – pentru Dumnezeu.

În omenire se petrec nenumărate drame mici și mari, pe care nici mușteleș, nici vrăbiile, nici vulturii nu le observă, dar care nu încetează să se petreacă. Toate aceste drame mici și mari alcătuiesc o singură mare dramă, o dramă armonioasă, genială, o singură și unică dramă, pe care, ce-i drept, norii și ceața și pădurea și muntele nu o pot vedea, dar care nu încetează pentru aceasta să existe și nu pierde nimic din măreția ei, fiindcă o vede Acela care trebuie să o vadă.

Atât de neobișnuită este și drama lui Ioan Botezătorul, care s-a petrecut în această zi cu multe veacuri în urmă și pe care noi o pomenim și astăzi, a rămas nevăzută și neauzită pentru păstorii care ședeau atunci pe Muntele Măslinilor deasupra Ierusalimului și care, cul-

cați pe burtă, se străduiau să vadă și să audă ceea ce se numește *omenire*.

Ierusalimul trăia în ziua aceea, ca de obicei, viața sa orientală, leneșă. Pe ulițe ședeau numeroși cerșetori, care cereau milostenie în numele vechiului Dumnezeu al lui Israel, Căruia Îi împrumută cel ce face milostenie sărmanilor. În piețe se certau fariseii și saducheii despre lege și despre proroci și niciodată nu puteau pune capăt certurilor lor. Îi împăca doar ura comună față de străjile romane care treceau pe lângă ei și care, prin zăngănitul armelor, acopereau gălăgia lor.

În templu, în marele Templu al lui Solomon, domnea o tăcere de mormânt și, dacă cineva se afla atunci acolo, se străduia și el să se piardă în acea tăcere care întruchipa trecutul străvechi al neamului omenesc. Prin case se cânta, se plângea, se uneltea, se cugeta, se odihnea și se lucra, în mare, tot ceea ce se face și astăzi prin casele orașelor într-o zi fierbinte de vară. Gândurile bătrânilor se îndreptau spre trecutul îndepărtat, spre trecutul de acum mii de ani, readucându-i la viață pe Noe și pe Avraam și pe ceilalți strămoși și stând de vorbă cu ei. Gândurile tinerilor străbăteau mii de kilometri în spațiu și se opreau asupra marelui și veșnicului oraș, asupra capitalei de atunci a lumii – Roma. Bătrânii, prin gândurile lor, puneau întrebări trecutului, iar tinerii puneau întrebări Romei despre soarta poporului lor. Și astfel Ierusalimul, acest oraș sfânt al lui Israel, era legat printr-o rețea de gânduri omenești de marginile spa-

țiului și de marginile timpului, tocmai în clipa în care păstorii de pe Muntele Măslinilor se osteneau în zadar să vadă acele făpturi care gândesc și care alcătuiesc cuvântul cel trufaș – *omenirea*.

Între celelalte puncte cenușii care se puteau vedea de pe munte se afla și unul despre care niciodată nu s-ar fi spus că este strălucitorul și mărețul palat al lui Irod, unde se aduna întreaga lume epicureică a Ierusalimului, care căuta în cetatea sfântă nu cele sfinte, ci desfătări. Mai mic decât un mușuroi mic de furnici li se părea păstorilor acest palat de marmură în care s-a petrecut drama lui Ioan Botezătorul și a Irodiadei, dramă care a ajuns și până la noi și care tulbură și inimile noastre. Gândiți-vă: semețul palat de marmură al lui Irod, care de pe munte putea fi văzut măcar ca un punct cenușiu asupra căruia păstorii își aruncau privirea, a pierit de pe fața pământului; n-a mai rămas din el piatră pe piatră. Însă drama omenească ce s-a petrecut în acel palat și care nu s-a văzut nici măcar de la o mie de metri înălțime trăiește și astăzi. Trăiește și astăzi acea realitate nevăzută și, prin viața ei, învie și reconstruiește în imaginația noastră strălucitorul palat al lui Irod din iarbă și cenușă. Drama omenească este, așadar, mai însemnată decât palatele de marmură în care se petrece; omenirea este, fraților, mai însemnată decât muntele de pe care ea nu se vede.

Drama lui Ioan Botezătorul a început încă înainte de nașterea lui. Despre el s-a vorbit chiar înainte de a se zămisli. Și despre fiecare dintre noi, fraților, se vor-

bește înainte de nașterea noastră. Înainte de a veni la lumină, despre noi se gândește și se vorbește. Dumnezeu Se gândește la noi, îngerii Lui știu despre noi, iar părinții noștri se sfătuiesc cu privire la noi în vreme ce noi suntem încă departe de conștiință și de lumină. Prin sute de legături, nemijlocite și mijlocite, suntem legați încă înainte de naștere de întreaga lume care ne înconjoară.

Lungă și mișcătoare este preistoria nașterii lui Ioan.

Un bărbat și o femeie au plâns toată viața lor și s-au rugat lui Dumnezeu. S-au rugat lui Dumnezeu o viață întreagă și prin lacrimile lor dovedeau sinceritatea rugăciunii. Ei doreau ca Dumnezeu să le dăruiască un prunc, dar Dumnezeu nu li l-a dăruit. Iar despre lacrimile și rugăciunile acestor bătrâni, care aveau să-i fie părinți, Ioan nu știa nimic, căci încă nu fusese nici măcar zămislit.

Un bărbat și o femeie au fost vreme de mulți ani disprețuiți de lume și disprețuiți chiar și de ei înșiși pentru că nu aveau copii. De aceea viața lor li se părea pustie și lipsită de rost, căsnicia lor neroditoare și nefolositoare, asemenea smochinului de lângă drum care înfrunzește și înflorește, dar nu aduce rod. Ei se iubeau, însă doreau să-și arate dragostea și față de un al treilea, care nu exista; iar pentru că nu exista, plângeau și își amărau cu lacrimi dragostea unul față de altul, așa cum și astăzi și-o amărăsc toți cei care sunt căsătoriți, dar nu au copii. Dar despre pustietatea și amărăciunea vieții părinților săi fără el, Ioan nu știa nimic, căci încă nu exista.

Într-o zi, un bătrân și o bătrână s-au mirat când au aflat că vor avea un fiu. Unei bucurii atât de neașteptate nu i-au putut da crezare îndată, căci amândoi erau înaintați în vârstă. Iar bătrâna a început să se ascundă de lume și să se lase în voia unor presupuneri și visări pline de bucurie despre viitorul ei fiu. Cred că aceste visuri uluitoare despre copilul care urmează să se nască nu sunt străine niciunei femei care a fost mamă sau care nădăjduiește să fie.

„Cum va fi fiul meu? Ce va ajunge fiul meu?" Astfel de întrebări putea să-și pună femeia care urma să devină mama marelui proroc. „Va fi fiul meu mai frumos decât mine și decât tatăl său? Va fi mai bun decât noi? Mai slăvit? Mai fericit? Desigur, trebuie să fie mai frumos decât noi, mai bun, mai slăvit și mai fericit."

Aceste veșnice, dulci și semețe întrebări ale unei mame, împreună cu răspunsurile lor, și le punea fără îndoială și mama lui Ioan înainte ca acesta să se nască.

Într-o zi s-au întâlnit două femei înrudite: Elisabeta, viitoarea mamă a lui Ioan, și Maria, viitoarea Maică a lui Hristos. Nici Înaintemergătorul, nici Mesia nu se născuseră încă, dar amândoi se aflau în pântecele mamelor lor. Și când aceste două femei s-au întâlnit și s-au privit față în față, s-au înțeles pe dată una pe alta. Din chipul și trupul celeilalte au înțeles că nu erau singure. Soarta s-a așezat în chip nevăzut între ele și le șoptea tainele pe care le purtau. Mari și minunate li s-au părut acele taine. Iată, ele, femei neînsemnate și simple, erau uneltele

prin care S-a slujit Dumnezeu pentru a aduce în lume doi oameni neobișnuiți, care aveau să fie legați unul de altul prin legături mai strânse decât legătura de rudenie dintre mamele lor!

Elisabeta era soția unui preot, iar Maria era logodită cu un tâmplar. Amândouă erau de obârșie și stare smerită. Și dacă se putea vorbi despre vreo măreție la ele, aceasta era doar măreția smereniei lor înaintea lui Dumnezeu și a ascultării lor față de soarta ce le fusese rânduită.

Această întâlnire a celor două femei smerite s-a petrecut în Iudeea, într-o bună zi, când soarele se afla la aceeași depărtare de pământ la care se află și astăzi. Pământul se învârtea în fiecare zi în jurul său, purtând pe el două firicele vii de praf, numite Elisabeta și Maria. Soarele a văzut aceste două firicele vii de praf împreună vreme de trei luni, adică în timpul cât Maria a rămas oaspete la Elisabeta. Într-o zi însă, după ce Maria plecase de la mătușa ei, soarele a privit spre pământ și a văzut-o pe Elisabeta singură, cu pruncul nou-născut.

„Cum să-i punem numele?" întreba mama. „Cum să-l creștem?" întreba tatăl. „Cum să-l păzim de boli?" se întrebau și mama, și tatăl. Și amândoi se culcau și se sculau cu acea plăcută grijă pentru singurul lor fiu și cu dragostea aceea caldă care atât de multă vreme nu avusese asupra cui să se reverse și care, în sfârșit, își găsise împlinirea.

Ioan creștea repede, pe măsură ce părinții lui slăbeau și se vestejeau. Puterea lui trupească și sufletească se în-

tărea în aceeași măsură în care puterea părinților lui se împuțina. Și bătrânul preot Zaharia a murit împreună cu soția sa Elisabeta înainte de a auzi glasul proorocului care striga în pustie. Ioan al lor ajunsese proroc al pustiei – Ioan, singurul lor fiu iubit! Ei i-ar fi rânduit o soartă mai bună dacă li s-ar fi cerut părerea. Dar nici ei, nici el nu au fost întrebați în această privință. Căci soarta unui om este mai veche decât omul însuși. Niciunul dintre noi, fraților, nu este nici mai bătrân decât soarta sa, nici de aceeași vârstă cu ea.

Ioan trebuia să pregătească drumul Unuia mai mare decât el. El trebuia să desțelenească și să are ogorul, pentru ca Semănătorul, când va ieși la câmp, să poată doar să semene. Și Ioan a pornit să desțelenească fără cruțare și să are neostenit. El a înțeles din vreme că Dumnezeu l-a rânduit să slujească nu sieși, ci altora și s-a pregătit pentru această slujire. Sufletul omenesc era ogorul pe care fusese chemat să-l desțelenească și să-l are. El a cercetat sufletele oamenilor din jurul său și a aflat că acestea nu erau sănătoase. Păcatul întuneca sufletele oamenilor și ele se ascundeau de ele însele și piereau în ascunderea lor. Neștiința și necredința apăsau greu asupra sufletelor omenești, precum o stâncă apasă greu asupra unei plante firave care se veștejește și mucezește sub ea. Pofta și iubirea de plăceri împărățeau în sufletele oamenilor și înăbușeau orice imbold mai bun și mai înalt care încerca să se ridice. Mintea era folosită numai pentru uneltiri și intrigi care aduceau câștig și

desfătare, iar limba era folosită numai pentru a ascunde lipsa de caracter a omului. Din pricina tuturor acestor rele sufereau chiar cei ale căror suflete purtau aceste rele. De ce suferea Ioan, dacă el nu era bolnav? De ce s-a răzvrătit Ioan împotriva oamenilor, dacă sufletul lui era și luminos, și curajos, și drept și iubitor?

Tocmai de aceea. Tocmai pentru că se simțea cu sufletul drept între mulți nedrepți, el suferea. După cum o celulă sănătoasă din trupul nostru suferă atunci când este înconjurată de celule bolnave, tot astfel un om cu sufletul sănătos suferă atunci când este înconjurat de oameni bolnavi; un geniu suferă din pricina celor mărginiți, un drept suferă din pricina celor nedrepți, un om harnic suferă din pricina celor leneși. Căci fiecare om este doar o celulă în marele organism al omenirii. Iar Ioan era o celulă sănătoasă în organismul bolnav al poporului în care trăia. Și această celulă sănătoasă nu putea să nu reacționeze la boala din jurul ei. Nu putea să nu stârnească împotrivire printre cei în mijlocul cărora trăia.

Ioan s-a retras de la oameni în pustie la vârsta de treizeci de ani, blând ca un miel, iar din pustie s-a întors printre oameni înflăcărat asemenea unui leu al pustiei. S-a retras în pustie pentru ca, în singurătate, să poată pune în rânduială toate impresiile pe care oamenii le lăsaseră în sufletul lui în cei treizeci de ani petrecuți între ei și să-și limpezească gândurile despre oameni și despre viață îndeobște. S-a retras în pustie pentru a rămâne singur cu gândurile sale, în tăcere și în liniște; singur cu

natura mută și neschimbată a pustiei care îl înconjura și singur cu stelele, care nicăieri nu strălucesc mai frumos și nicăieri nu clipesc mai grăitor decât deasupra pustiei. Zile și nopți întregi ședea în pustia cea cenușie pe câte o piatră, cu capul sprijinit în mâini și cufundat în cugetări; zile și nopți întregi umbla cu pași repezi pe țărmul Mării Moarte, mânios pe sine și pe neputința sa. Multe taine îi frământau mintea și se ostenea să le dezlege. Uneori tăcerea pustiei era sfâșiată de răgetul unui leu, care se stingea treptat fără să afle nicăieri vreun ecou. Însă cu cât leul găsea mai puțin răspuns glasului său în pustie, cu atât răgea mai puternic. Și cu cât răgetul lui devenea mai puternic, cu atât tăcerea pustiei părea mai adâncă după aceea. Prorocul asculta această înfricoșătoare cântare a pustiei și toți nervii lui vibrau de înfiorare. Avea o presimțire, un presentiment.

„Iată, poate că și soarta mea este asemenea sorții leului! Poate că și eu voi striga în pustie și nimeni nu mă va auzi; poate că nicăieri glasul meu nu va găsi răsunet și se va pierde precum răgetul leului. Iată, și eu sunt un glas care strigă în pustie!"

Într-o zi s-a tulburat tot Ierusalimul și întreaga Iudee de vestea că a apărut un nou proroc, un proroc neobișnuit și înfricoșător. Și tot Ierusalimul și toată Iudeea au ieșit să-l vadă. Și au văzut cu toții un om cu adevărat neobișnuit: îmbrăcat în păr de cămilă, încins cu un brâu de piele, desculț și cu capul descoperit. Chipul îi era uscat și ars de soare, părul și barba îi

erau neîngrijite, iar de sub fruntea osoasă străluceau doi ochi ca două flăcări, asemenea unor stele ce lucesc deasupra pustiei arse. Stând în mijlocul mulțimii, acest om ars de soare și numai piele și os striga cu glas de leu: „Pocăiți-vă!"

„Voi, cei a căror inimă s-a împietrit față de aproapele vostru, pocăiți-vă și înmuiați-vă inima prin pocăință; iată, mai bună este inima moale decât cea împietrită.

Voi, care ați luat dobândă peste măsură de la cei flămânzi, pocăiți-vă! Iată, și voi puteți ajunge la foame!

Voi, care v-ați folosit armele pentru a apăra nedreptatea atunci când trebuia să apărați dreptatea, pocăiți-vă! Iată, cel ce mănâncă pâine nedreaptă își toarnă foc în trup.

Pocăiți-vă voi, care v-ați mândrit mai presus de cei-lalți oameni cu obârșia voastră avraamică! Iată, Dumnezeu poate ridica din pietre oameni și îi poate numi urmași ai lui Avraam!

Pocăiți-vă voi, boierilor, căci Dumnezeu poate ridica din lut boieri mai buni decât voi!

Pocăiți-vă voi, a căror credință în Mesia a slăbit! Iată, eu vin înaintea Celui care este mai mare decât mine și despre Care s-a scris că va veni! Pocăiți-vă și apoi ascultați ce vă va spune El. Căci numai într-o inimă zdrobită de pocăință vor putea pătrunde cuvintele Lui!"

Nedrepții și păcătoșii, cuprinși de frică, îi spuneau proorocului: „Vrei să-ți dăm aur ca să taci, fiindcă ne muști asemenea conștiinței?"

„Mie nu-mi trebuie aurul vostru, pui de vipere," răspundea prorocul. „Mie nu-mi trebuie nimic din ceea ce vă trebuie vouă. Eu am în mine ceva mai de preț decât aurul."

Și cei drepți veneau la Ioan și îi spuneau: „Vrei să-ți dăm aur pentru că ne înveți astfel?"

„Mie nu-mi trebuie aur, frații mei," răspundea Ioan. „Voi sunteți aurul meu. Eu nu trăiesc și nu vorbesc pentru aurul vostru, ci pentru voi. Dreptatea voastră este aurul cu care răsplătiți cuvintele mele."

Și s-a dus vestea despre Ioan ca despre un viteaz fără frică și fără prihană, căci nu se temea de nimeni și nu cruța slăbiciunile nimănui.

Ioan vorbea și împotriva fărădelegii femeii lui Irod. Irodiada îi trimitea aur ca să tacă.

„Mie nu-mi trebuie aurul murdar al unei păcătoase," se mânia prorocul. „Eu beau apă și mă hrănesc cu ierburi care nu costă nimic."

Iar un asemenea răspuns o aducea pe Irodiada la nebunie. Ea ardea de ură și de dorință de răzbunare împotriva prorocului pe care nimeni nu-l putea cumpăra. În fiecare zi îi trimitea aur și amenințări, ca să-l facă să tacă, însă nici una, nici cealaltă nu puteau să-l reducă la tăcere.

Odată, când în jurul lui Ioan se adunase mult popor pe malul Iordanului, Ioan L-a zărit pe Iisus, Fiul Mariei, L-a arătat mulțimii și a spus: „Iată, Acesta este Cel pe Care Îl așteptați; Acesta este Mielul lui Dumnezeu!" Și au stat Iisus și Ioan unul lângă altul și au cunoscut că nu

erau singuri, căci vedeau chipul lui Dumnezeu unul în celălalt. Soarta stătea nevăzută între ei și le șoptea tainele pe care fiecare le purta în sine.

Aceasta se petrecea la treizeci de ani după ziua în care Elisabeta și Maria se întâlniseră și își împărtășiseră una alteia taina lor. Copiii pe care atunci îi purtau în pântece și despre a căror fericire visaseră stăteau acum ca proroci înaintea unei mulțimi curioase, gata să le strige astăzi: „Osana!", iar mâine: „Răstignește-L!" Și amândoi au simțit că sunt într-adevăr niște miei rânduiți spre jertfă pentru acest popor care se îmbulzea în jurul lor și au cugetat în sufletele lor: „Toți acești oameni din jurul nostru se îngrijesc numai de ei înșiși; numai noi doi suntem chemați să ne îngrijim de ei toți, uitând de noi înșine. Noi suntem ca niște glasuri care strigă în pustie. Să fim unul altuia ecou!"

În vreme ce un șir tot mai mare de oameni curgea din Ierusalim spre Iordan ca să vadă și să audă doi noi proroci, Irodiada suferea de o grea insomnie. Întreaga curte a lui Irod făcea tot ce putea pentru a-i risipi întunecimea, însă împărăteasa devenea din ce în ce mai posomorâtă. În cele din urmă, Irod s-a hotărât, pentru liniștea soției sale, să-l întemnițeze pe Ioan.

Slugile lui l-au găsit pe Ioan, l-au despărțit de mulțime, l-au legat și l-au aruncat în beciurile palatului lui Irod. Sufletul Irodiadei s-a liniștit puțin, dar nu deplin. Îi plăcea că leul pustiei se afla acum în cușca ei, însă încă se temea de el, fiindcă leul era viu și acum era prea

aproape de ea. Și s-a hotărât să meargă încă un pas mai departe.

Irodiada era hotărâtă, de altfel, să facă orice pas care i-ar fi adus sau i-ar fi asigurat plăcerea proprie, căci ea era o femeie a plăcerii. Din tinerețea ei fusese o femeie a plăcerii; prin sângele ei era o făptură a plăcerii. Plăcerea proprie era idolul căruia îi jertfea toate. În slujba acestui idol căuta ea dintotdeauna să pună întreaga lume. Părinții ei trebuie să fi fost slujitori ai acestui idol. Primul ei soț, Filip, era slujitorul acestui idol. Al doilea ei soț, Irod, era slujitorul acestui idol. Irodiada socotea firesc ca și întreg Ierusalimul, cu toate căpeteniile sale iudaice, să slujească acestui idol al ei; și nu numai Ierusalimul, ci întreaga Iudee și lumea întreagă; și nu numai lumea întreagă, ci și zeii, cei iudei și cei romani. Oamenilor le poruncea, iar pe zei îi îmbuna pentru a sluji plăcerii sale. Pentru Irodiada era nefiresc ca cineva să se împotrivească acestei slujiri. Ea avea filosofia ei, mai mult instinctivă decât gândită, potrivit căreia ea însăși reprezenta centrul lumii în jurul căruia toate trebuiau să se învârtă. Lumea era bună și frumoasă pentru ea numai în măsura în care îi putea sluji ei. Zeii și oamenii erau buni pentru ea numai atunci când îi împlineau dorințele, fără întârziere și fără cârtire. Irodiada avea o scară proprie a valorilor pentru oameni și pentru lucruri. În vârful acestei scări stătea cuvântul *plăcere.* Sub el stătea *Irodiada.* Iar sub aceasta se înșirau până la capăt numele zeilor, ale oamenilor și ale lucrurilor.

A duce o viață cât mai dulce în acest veac, fără grijă pentru ceea ce a fost înaintea noastră, pentru ceea ce va fi după noi și pentru ceea ce se petrece în jurul nostru – aceasta era legea morală a acestei femei iubitoare de plăceri; lege pe care o purta în sângele ei și care a purtat-o pe ea prin întreaga viață, atât timp cât sângele a avut puterea să-i conducă gândurile și simțirile.

Plăceri, cât mai multe plăceri! – aceasta era deviza Irodiadei.

Dreptate, cât mai multă dreptate! – aceasta era deviza lui Ioan.

Ioan s-a ridicat împotriva Irodiadei în numele dreptății. Irodiada s-a ridicat împotriva lui Ioan în numele plăcerii. Gândirea lui Ioan nu putea înțelege sângele Irodiadei, după cum sângele Irodiadei nu putea înțelege gândirea lui Ioan. Și nici nu se puteau înțelege. Iar această fatală neînțelegere unul față de celălalt a dus la catastrofă.

***

Ioan zăcea în temnița întunecată și își cerceta în gând trecutul și lucrarea sa. Deasupra lui, în iatacul strălucitor, se ospătau oaspeții lui Irod. Irod își sărbătorea ziua de naștere. Toți dregătorii romani din Ierusalim, militari și civili, erau adunați în jurul bogatei mese a bogatului vasal roman Irod, a cărui strălucire nu era mai prejos de strălucirea lui David și a lui Solomon, dar a cărui putere nu era nici cât umbra puterii lui David și

a lui Solomon. Potirele de aur, umplute cu vin de pe povârnișurile Libanului și de pe țărmul Feniciei răsunau, ciocnindu-se unele de altele, iar glasuri dezlănțuite se auzeau pretutindeni: „Desfătări, mai multe desfătări!" Iar în adâncul întunericului temniței, profetul insuflat striga: „Dreptate, mai multă dreptate!"

Irod își sărbătorea ziua nașterii, iar Ioan își blestema ziua nașterii. Profetul întemnițat nu se temea de întunericul temniței, ci de întunericul care începuse să se așeze în gândurile lui și să le învăluie cu mantia sa neagră. Stând într-un colț al temniței sale, lui Ioan îi veneau sute de gânduri, dar nu ducea niciunul până la capăt, fiindcă fiecare se pierdea repede într-un întuneric mai negru decât întunericul temniței.

Mai presus de toate îl chinuia gândul la Fiul Mariei, la Iisus. Oare El este Mesia pe Care îl așteaptă poporul? Oare nu s-a înșelat el, Ioan, atunci când L-a arătat ca pe Mântuitorul lumii făgăduit de Dumnezeu și vestit de profeți? Oare nu s-a înșelat? Oare nu a amăgit lumea? Iată, când va veni Mesia, atunci dreptatea va împărăți pe pământ, spuneau profeții cei de demult. Și totuși Fiul Mariei a venit, iar dreptatea nu a împărățit; nedreptatea încă biruiește. Iată, și el, pretinsul Înaintemergător și profet, este o victimă a acestei cumplite nedreptăți care triumfă în lume. Înseamnă atunci că Mesia nu a venit? A venit, n-a venit, a venit, n-a venit... Astfel se certa Ioan cu sine însuși și cu gândurile sale, iar din pieptul lui izbucnea strigătul deznădăjduit: „Dreptate, mai multă

dreptate!" Iar ca un ecou al acestui strigăt răsuna din încăperile de sus ale palatului lui Irod: „Desfătări, mai multe desfătări!"

Dregătorii romani mâncau și beau, vărsau și iarăși mâncau și beau. Cât timp au cucerit lumea, romanii au mâncat cu măsură; după ce au cucerit lumea, au început să mănânce peste măsură. Strămoșii lor se întreceau în simplitate și înfrânare, iar ei se întreceau în lăcomie. Irod cunoștea bine gusturile și obiceiurile oaspeților săi și de aceea s-a îngrijit să le hrănească toate simțurile până la sațietate, până la greață; să-i desfete până la amărăciune. Muzica, cântecul și jocul trezeau din nou pofta adormită; miresmele puternice ale Răsăritului ațâțau nervii. Iar feluritele culori și chipuri desfătau ochii oaspeților. Și toate vorbeau, și toate strigau, și toate răsunau: „Desfătări, mai multe desfătări!" Și la urechile nimănui nu putea ajunge din temniță glasul proorocului întemnițat: „Dreptate, mai multă dreptate!"

Ospățul din palatul lui Irod s-a prefăcut într-o adevărată orgie după dansul Salomeei, fiica Irodiadei din prima căsătorie. Prin dansul ei, prin frumusețea și gingășia ei, Salomeea îi fermecase și îi amețise pe toți cei de față – iar pe Irod mai mult decât pe toți ceilalți. „Cere ce voiești și îți voi da!" i-a spus Irod, amețit, după încheierea dansului.

Salomeea a zâmbit și s-a apropiat de mama ei. „Ce să cer?" a întrebat-o. Irodiada și-a privit fiica cu înțeles și i-a spus: „Salomeea, Salomeea, copila mea, ia seama: în clipa

aceasta se hotărăște soarta mea și a ta. O ai în mâinile tale și așa cum o vei hotărî, așa va fi. Nu cere aur, căci cu aur nu te poți răscumpăra de înfricoșătorul proroc care zace sub picioarele noastre. Nu cere, fiica mea, nici parfumuri, nici nectar, nici miere, căci pe toate acestea ți le va amărî înfricoșătorul proroc, așa cum mi le-a amărât și mie. Nu cere nici roabe, nici eunuci; nu cere palate în văzduh și nici covoare de peste mări. Nu cere, Salomeea, nici tineri frumoși dintre evrei, nici viteji nobili dintre romani, căci toate acestea vor fi otrăvite de limba ascuțită a înfricoșătorului proroc. Salomeea, Salomeea, copila mea dragă, cere mai întâi capul profetului și toate celelalte îți vor fi date cu ușurință. Capul profetului prețuiește mai mult decât jumătate din împărăția lui Irod. Îți cunosc sângele, fiica mea; sângele tău este din sângele meu, iar sângele meu nu iubește dreptatea profetului."

Și mama și fiica s-au cunoscut și s-au înțeles. Iar soarta a stat între ele și le-a descoperit tainele sângelui lor. „Desfătări, mai multe desfătări!" glăsuia sângele lor, care le năvălise și în ochi.

Iar profetul, asemenea unui leu al pustiei închis într-o cușcă, alerga prin întunecata sa temniță înainte și înapoi, așteptând să audă dacă nu cumva se apropie pașii dreptății și privind dacă nu o va vedea. Și, neauzind-o și nevăzând-o, o chema: „Dreptate, vino!"

Atunci s-a deschis ușa temniței și Ioan a văzut oameni intrând la el. În mâinile unuia dintre ei a zărit un taler gol și a crezut mai întâi că acela îi aduce dreptatea

pe taler; însă s-a mirat când a văzut că talerul era gol. La ce îi trebuia acelui om talerul gol? În încăperile de sus ale palatului lui Irod se făcuse pentru o clipă tăcere. Irodiada aștepta cu nerăbdare. Irod își plimba privirea tulbure peste oaspeți. Salomeea stătea pe trepte și aștepta întoarcerea călăului. În jurul ei se afla o suită de robi și slujitori. După puțină vreme călăul s-a întors și i-a predat talerul cu capul negru și uscat al proorocului, în mijlocul unui cerc de sânge închegat. Salomeea a alergat veselă tocmai la mama sa și i-a înmânat neobișnuitul dar al lui Irod.

Irodiada a ridicat biruitoare talerul înaintea oaspeților și l-a așezat pe masă, lângă bucatele alese și lângă vinurile Libanului și ale Feniciei. Uimirea a ținut doar un minut sau două. Apoi orgia a continuat și strigătele s-au înmulțit: „Desfătări, mai multe desfătări!" Iar în temniță zăcea omul fără cap, îmbrăcat în păr de cămilă, și nu mai răspundea cu niciun ecou la acea larmă. Desfătarea biruise dreptatea.

Irodiada și Salomeea au ieșit pe acoperișul palatului lui Irod și au privit cu sfidare și dispreț peste Ierusalim. Soarele apunea și întregul apus se înroșea ca sângele proorocului sau ca și cum ar fi fost cuprins de rușine pentru sângele nevinovat vărsat. Păstorii de pe Muntele Măslinilor vedeau Ierusalimul printr-o ceață subțire. Palatul lui Irod li se părea un mic mușuroi de furnici. Iar cele două grăunțe vii de nisip de pe acoperișul acelui palat – mama și fiica – erau cu totul nevă-

zute pentru ochii lor. Omenirea nu se vedea deloc de pe munte.

***

Timpul trecea și trecea și smulgea câte o piatră din palatul lui Irod și câte un dinte din capul Irodiadei. În zadar s-au împotrivit și palatul de marmură, și mândra Irodiadă timpului. Amândouă au căzut, în cele din urmă, sub stăpânirea lui.

Într-o zi și Irodiada era sub pământ, împreună cu frumoasa ei fiică. Iar urmașii viermilor care au mistuit trupul lui Ioan sub pământ au venit și au mistuit până la os și trupurile celor două femei: trupul împărătesei Irodiada și trupul frumoasei Salomeea. Și pulberea oaselor lor s-a amestecat cu pulberea oaselor lui Ioan și s-a risipit prin lume.

Nu știu dacă vreun grăunte de pulbere din ele a fost adus de vânt, din întâmplare, și la Belgrad. Dar știu cu siguranță că și în Belgrad este destul din duhul lui Ioan și din duhul Irodiadei. Știu, ca și voi toți, că și în Belgrad se petrec în fiecare zi drame asemănătoare dramei petrecute în palatul lui Irod și deosebite de ea numai prin măsura tragicului; drame care se nasc din ciocnirea dintre instinctul plăcerii personale și năzuința spre dreptate. Aceste drame nu sunt întotdeauna sângeroase, dar sunt întotdeauna neobișnuite și înfricoșătoare. Ele nu se petrec doar în case și pe străzi; ele se petrec și în sufle-

le noastre, înăuntrul nostru. În cei mai mulți dintre noi nu se află în întregime nici duhul Irodiadei, nici duhul lui Ioan, ci un amestec din unul și din celălalt. Setea de plăcere și năzuința spre dreptate se luptă neîncetat în noi, ne clatină când într-o parte, când în alta și ne sfâșie dureros.

Irodiada și Ioan sunt cei doi poli ai firii omenești. Să o iertăm pe Irodiada, fraților, să o iertăm, fiindcă în împărăția duhurilor, fără îndoială, a iertat-o și marele proroc! Să o iertăm, pentru ca și nouă să ni se ierte! Să o iertăm, căci merită asta, fiindcă de nouăsprezece veacuri slujește lumii creștine drept pildă a felului în care *nu trebuie* să trăiască omul pe pământ! De nouăsprezece veacuri este supusă osândei și disprețului lumii. Să o iertăm, căci nu mai avem ce să-i iertăm, fiindcă păcatul ei a fost deja îndeajuns pedepsit!

Dumnezeule, Care ai privit drama lui Ioan Botezătorul în palatul lui Irod și Care ne privești și astăzi cu aceeași privire, dă-ne putere să biruim în noi duhul Irodiadei și să urmăm pilda dreptului Tău. Scoate-ne din rătăcire, Dumnezeule, ori de câte ori sângele nostru ne tulbură mintea! Fă ca gândul la Tine, Dumnezeule cel Mare, să lumineze pururea în întunericul micii noastre drame, care este pregătită pentru Tine și pe care Tu o vezi mai bine decât o vedem noi. Amin.

Rostită la Praznicul Tăierii capului
Sfântului Ioan Botezătorul.

CUPRINS

pagina 004 PREFAȚĂ
pagina 009 DESPRE IOAN ȘI IRODIADA
pagina 031 DESPRE CREDINȚA ÎN ÎNTUNERIC
pagina 050 DESPRE FIII ÎMPĂRĂTEȘTI
pagina 077 DESPRE ASIGURAREA VIEȚII
pagina 096 DESPRE SÂNGELE DREPTULUI
pagina 111 DESPRE MINORITATEA LUI HRISTOS
pagina 136 DESPRE GÂNDURILE ÎN OGLINDĂ
pagina 160 DESPRE EROII VREMII NOASTRE
pagina 187 DESPRE NEGUSTORII DIN TEMPLU
pagina 213 DESPRE ÎNAINTAȘI ȘI URMAȘI
pagina 235 DESPRE VIITOAREA PATRIE FERICITĂ
pagina 258 DESPRE NUMELE CEL MARE
pagina 267 DESPRE PESIMISMUL TINERILOR

COLOFON

Colecția
SFÂNTUL
NICOLAE VELIMIROVICI

Sfântul Nicolae Velimirovici
Episcopul Ohridei și Jicei
PREDICI
LA POALELE
MUNTELUI

Traducere/ Ionuț și Sladjana
Redactor/ Angela Gurgu
Lector/ Cosmin Istodor
Copertă/ Marko Scherer
DTP/ Sorina Radu
Layout/ Atelieruldegrafică.ro
ISBN/ 978-630-6563-67-8

Asociația Predania
C.I.F. 26954049
9057/211/2010
Str. Grigore Manolescu, nr. 25
Sector 1, București

CEC BANK S.A.
RO80 CECE B000 30RO N079 8120
RO74 CECE B000 C1EU R079 8124

PREDANIA

Editura Predania/
București, 2026
editura@predania.ro
https://predania.ro/
0748219996
Distribuție/ Supergraph
0728303566

TEMEI

PREDANIA

DAR DIN DAR

Uneori o carte sau o întâlnire schimbă calea unui om.

Predania s-a născut din astfel de întâlniri și din dorința ca ele să poată rodi și în viața altora. Am primit de la alții cărți care ne-au călăuzit pașii și am avut parte de întâlniri cu oameni care ne-au întărit credința și ne-au schimbat felul de a privi lumea. Cu timpul am înțeles că asemenea daruri nu sunt doar pentru cel care le primește. Ele cer, la rândul lor, să fie date mai departe.

Din această înțelegere s-a născut Editura Predania – un nume care duce mai departe ecoul revistei interbelice *Predania*, ce își lua drept îndreptar însăși Predania Bisericii: ceea ce înaintașii au primit, au trăit și au lăsat mai departe celor ce au venit după ei.

Publicăm cărți care ne-au fost mai întâi nouă de folos. Traducem cât mai aproape de izvoare – din sârbă, unde am descoperit glasul Sfântului Nicolae Velimirovici, al Starețului Tadei, al Patriarhului Pavel și al monahului Kalist, dar și din greacă, bulgară, rusă și engleză – și încercăm să dăm acestor scrieri o limbă română vie și o formă cât mai frumoasă. Ne interesează bogăția moștenirii Ortodoxiei, nu o singură expresie a ei.

Din aceeași dorință de a păstra vie memoria unei moșteniri care merită dusă mai departe, ne-am apropiat și de ceea ce era pe cale să se piardă: manuscrisele lui Ernest Bernea, unul dintre cei mai însemnați gânditori

creștini români ai secolului trecut, pe care le readucem în viața cititorilor prin proiectul *Rânduiala*; dar și de moștenirea culturală a aromânilor (macedo-românilor), pe care o adunăm și o facem cunoscută prin *Proiectul Avdhela*.

De-a lungul acestor douăzeci de ani, aceeași lucrare a luat forme diferite: cărți, filme documentare, expoziții, cercetări de teren, conferințe, biblioteci digitale și librării care au fost, pentru o vreme, locuri de întâlnire – la lansări, cercuri de lectură, vernisaje și seri petrecute împreună – și pe care ne dorim să le redeschidem când va fi vremea potrivită. Formele s-au schimbat, dar rostul a rămas același: acela de a fi punți între oameni, între generații, între izvoarele vii ale credinței și lumea de astăzi.

Ne simțim aproape de toate popoarele ortodoxe care împărtășesc aceeași moștenire a lumii ortodoxe răsăritene, acel *Bizanț după Bizanț* despre care vorbea Nicolae Iorga. Nu ocolim ceea ce ne-a despărțit, uneori dureros, de-a lungul istoriei; alegem totuși să ridicăm punți acolo unde se ridică ziduri, fără să încetăm să ne păstrăm propria identitate.

Cărțile și proiectele noastre se adresează celor care refuză să lase graba să hotărască viața; celor care caută înțelepciune într-o lume plină de informații; părinților care vor să lase copiilor mai mult decât confort: credință, memorie și discernământ.

Dacă una dintre cărțile Editurii Predania te va ajuta să faci măcar un pas pe această cale, atunci și-a împlinit rostul.

ÎMPREUNĂ-LUCRARE

Predania nu a fost niciodată lucrarea unui singur om. A fost posibilă prin oameni care au sprijinit tipărirea cărților și susținerea proiectelor noastre atunci când păreau imposibile și, la fel de mult, prin cei care, an de an, au cumpărat o carte, au dăruit-o unui prieten, au vorbit despre ea sau ne-au purtat în rugăciune. Fiecare dintre aceste gesturi a făcut posibil pasul următor.

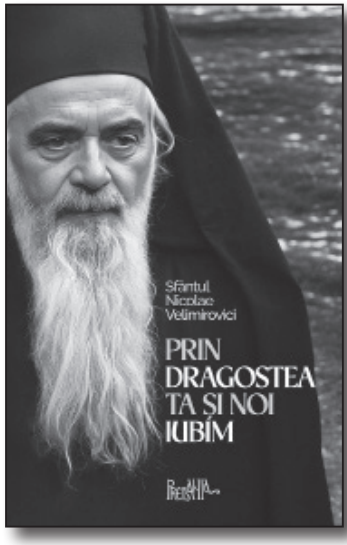
Dacă simți că această lucrare merită dusă mai departe, te invităm să fii părtaș la ea. Poți fi părtaș acestei lucrări prin rugăciune, citind și recomandând o carte care ți-a fost de folos, dăruind-o cuiva drag, participând la o lansare, o conferință, un cerc de lectură, un vernisaj sau o proiecție de film ori, dacă poți și dorești mai mult, sprijinind traducerea, tipărirea unei cărți sau unul dintre proiectele noastre.

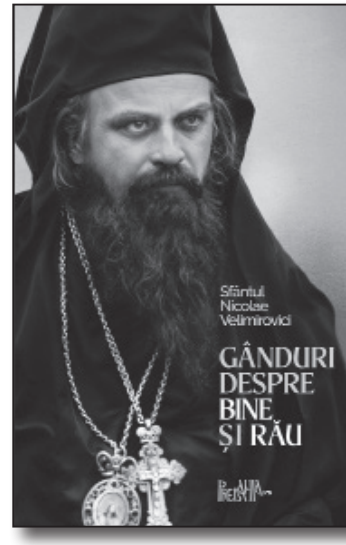
Fiecare gest, oricât de mic, este o formă de a duce mai departe aceeași lucrare.

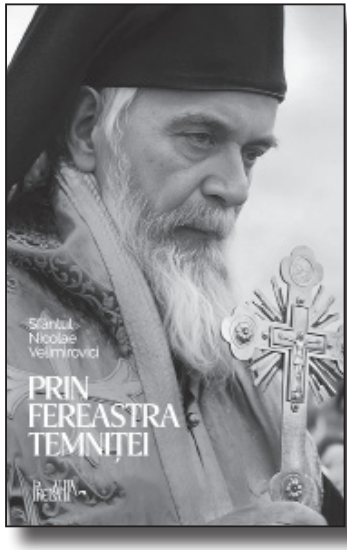
PREDANIA

DIN ACEEAȘI COLECȚIE

Sfântul
Nicolae
Velimirovici
PRIN
DRAGOSTEA
TA ȘI NOI
IUBIM

Sfântul
Nicolae
Velimirovici
GÂNDURI
DESPRE
BINE
ȘI RĂU

Sfântul
Nicolae
Velimirovici
PRIN
FEREASTRA
TEMNIȚEI

Sfântul
Nicolae
Velimirovici
SIMBOLURI
ȘI SEMNE
Îndrumar spre înțelegerea
minunilor lumii lui Dumnezeu